

ІСТОРІЯ ФОРМУВАННЯ ХАРКІВСЬКОЇ АРХІТЕКТУРНОЇ ШКОЛИ

Початок формування Харківської архітектурної школи можливо зв'язати зі створенням у 1760 – 1770 роках «новоприбавочних» класів при Харківському колегіумі, де вивчались художні дисципліни та історія архітектури. Наступним етапом був 1869 рік, коли в Харкові була створена школа малюнку М. Д. Раєвської-Іванової. В цьому закладі підготовка майбутніх митців: художників, скульпторів, архітекторів була більш глибокою. Підготовка передбачала формування та розвиток професійних навичок, участь учнів в творчих виставках, популяризацію у суспільстві того часу творчих професій та їх престижність. Це сприяло створенню у 1875 році художньої студії Е. Р. Шредера, а в 1885 році появи інженерного факультету на базі Практичного технологічного інституту, де була архітектурна освіта. Цей заклад, в свою чергу, сприяв появі в 1923 році в Харкові Політехнічного інституту, де були присутні інженерно-будівельні професії. У 1930 році були створені два окремих інститути: перший – інженерно-будівельний, а другий – інститут інженерів комунального будівництва (відокремлене на базі інституту народного господарства, роком заснування якого є 1922 рік). Ці заклади вели підготовку кадрів з вищої освіти. Розвитку архітектури та будівництва в період 20 років сприяло створення Будівельного технікуму, який здійснював підготовку фахівців середнього рівня освіти.

Слід зазначити, що паралельно з архітектурною освітою, розвитку набувала образотворча діяльність. У 1923 році було створено Художній технікум, який в свою чергу, сприяв появі у 1928 році Художнього інституту.

До найбільш видатних представників харківської архітектурної школи слід віднести також архітекторів, які викладали в цих закладах та водночас займались практичною діяльністю. Це були найбільш видатні творці цього часу, які і створили базу харківської архітектурної школи:

О. М. Бекетов (1862 – 1941) – був професором інституту інженерів комунального будівництва (нині ХНУМГ ім. О. М. Бекетова) та викладав в ХТІ. Був автором більш ніж 100 будівель, тільки в Харкові він створив більше 40 об'єктів в різних архітектурних стилях, які формують неповторний облік міста. Зараз його ім'ям названа станція метро «Архітектора Бекетова», вулиця міста та університет;

Ю. С. Цауне (1876 – 1949) – з 1901 – викладач і архітектор ХТІ. Співатор О. М. Бекетова і В. В. Хрустальова з проектування будівлі Судових установлений на площі Героїв Небесної Сотні, 36. За проектами

Ю. С. Цауне побудовані житлові будинки у місті Харкові та багато інших споруд. Більшість об'єктів створено в стилі модерн.

О. М. Гінзбург (1876 – 1949) – отримав професійну освіту в 1903 році в ХТІ, мав звання професора ХІКСу, автор більш ніж 120 будівель, 20 з цих об'єктів в списку пам'яток архітектури Харкова. Створював об'єкти в стилі модерн та конструктивізм.

К. М. Жуков (1874 – 1940) – професор ХХІ, з 1911 року викладав у Харківському художньому училищі. Засновник українського стилю модерн.

С. І. Загоскін (1836 – 1904) – з 1885 року професор ХТІ. В 1893 засновник першої у Харкові проектної контори.

О. В. Лінецький (1884 – 1953) – з 1939 року професор ХІКСу, автор багатьох видатних об'єктів Харкова. в 1929 році отримав звання архітектора в ХХІ. З 1939 року - професор, завідувач кафедрою ХІКСа. За проектами і під керівництвом А. В. Линецького було реконструйовано будівлю колишнього Дворянського зібрання та Харківський Палац піонерів (будівлі було зруйновано під час війни).

М. І. Ловцов (1850 – 1907) – професор архітектури ХТІ, а також головний архітектор цього закладу, видатний майстер церковних об'єктів, створених у місті Харкові.

В. М. Покровський (1863 – 1924) – професор художнього училища та ХТІ, автор багатьох будівель в стилі модерн та церковних об'єктів.

Таким чином, слід зазначити, що на межі ХІХ – ХХ століть в Харкові сформувалась архітектурна школа, яка відповідала вимогам нового часу та сприяла підготовці фахівців-архітекторів високого рівня.

Для української архітектурної школи 1920-30 років та її прогресивної частини, як і європейської, характерною рисою була спрямованість на мотивацію студентів до всього прогресивного. Цьому сприяв підбір тематики творчих завдань, які були більш новаторські. Це вимагало знань, що до сучасних тенденцій в архітектурі та будівництві. Викладачі, видатні архітектори, охоче співпрацювали зі студентством та залучали їх до співпраці по виконанню спільних проектів.

Усі ці фактори забезпечували високий професійний рівень випускників харківських архітектурних шкіл.

Важливим моментом для розвитку української архітектурної школи був досвід конкурсного архітектурного проектування. Завдяки цьому творчому процесу у студентів та викладачів, які брали в них участь, відбувався творчий зріст та набуття нових професійних прийомів.

Таким чином, вдалося простежити основні етапи формування та напрямки архітектурної освіти Харкова на початку ХХ століття з урахуванням ролі особистості архітектора, викладача та творця, які вкладали запал душі, різнобічну освіченість та їх професійні знання в процес виховання студентів, майбутніх професіоналів.